

ДО ІСТОРІЇ СТРУКТУР ПРАВОПОРЯДКУ ТА СУДОВО-В'ЯЗНИЧНОЇ СИСТЕМИ НА МЕДЕНИЧЧИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ ст.

Населений пункт Меденичі з давніх часів відігравав важливе значення у північно-східній частині Дрогобищини в адміністративно-територіальному і в господарському устрою. Вигідне географічне розташування дало можливість Меденичам 1686 р. стати центром Меденицького ключа в Дрогобицькому старостві, до якого на той час входили Меденичі, Горуцько, Билець (Більче – авт.), Липиці, Раделичі¹. У період входження західноукраїнських земель до складу Австро-Угорської монархії кількість сіл, що належали до Меденицького ключа, значно збільшилась, а саме: Більче, Летня, Горуцько, Літиня, Грушів, Тинів, Липиці, Раделичі, Криниця тощо². Меденичі стали населеним пунктом, який з'єднує Дрогобич з Миколаєвом, Стриєм та іншими містами, що мало важливе економічно-господарське значення, зокрема торговельне.

Для належного виконання державних функцій та отриманого статусу в Меденичах створюють відповідну інфраструктуру, невід'ємною складовою якої є силовий блок: жандармерія (поліція), в'язниця і суд.

Отже, завдання, яке ставимо перед собою на підставі введених до наукового обігу джерел та літератури, – висвітлити питання створення та функціонування на території Меденич органів правопорядку та судово-пенітенціарних закладів. Слід відзначити, що це питання на сьогоднішній час не досліджувалося, окремих публікацій немає. Щоправда, в краєзнавчій літературі трапляються окремі згадки про суд та в'язницю у Меденичах.

Джерела фіксують функціонування в'язниці та суду на території Меденич з другої половини ХІХ ст., коли західноукраїнські землі входили до складу Австрійської імперії (в 1867 р. в Австрії було прийнято Конституцію, яка передбачала створення триступеневої системи судів: повітові, окружні (крайові), вищі крайові суди³). Відомо, що Меденицький повітовий суд (в окремій літературі помилково його називають – окружний) та в'язниця були збудовані на місці родинного маєтку – палацу Мнішків⁴. Слід відзначити, що магнати Мнішки з давніх часів мали свій маєток у Меденичах. У 1604 р. вони гуляли там гучне весілля Марини Мнішек і російського царя Олександра (більш знаний як самозванець Лжедмитрій І).

Український архівіст та дослідник Орест Мацюк наводить дані, що на території сучасної лікарні (територія давнього маєтку Мнішків) був замок, докладні описи якого збереглися з 1686 і 1760 рр⁵.

На сьогодні не виявлено документів австро-угорського періоду, які б містили опис приміщення “старої” в'язниці та суду, подій (судові процеси тощо), пов'язаних з їх діяльністю. Станом на 1890 р. джерела фіксують тільки перелік населених пунк-

тів, що входили до юрисдикції Меденицького повітового суду та нотаріату, а саме: Більче, Добрівляни, Довге, Грушів, Йозефсберг (нині Коросниця), Кьонігсау (нині Рівне), Криниця, Летня, Липовець, Липиці, Літиня, Меденичі, Опарі, Раделичі, Ролів і Бояри, Солонсько, Тинів, Угартсберг (нині не існує), Врудловичі⁶.

Очевидно, що старе приміщення через свій незадовільний стан і неможливість розмістити в ньому значну кількість інституцій (суду, в'язниці, жандармерії, пошти, нотаріату тощо – авт.), потребувало нових будівель. Тому, виходячи з обставин, що склались на початку ХХ ст., влада розпочала будівництво нових приміщень (комплекс двохповерхових будівель)⁷, яке успішно було завершено в 1909 р.⁸.

Напередодні Першої світової війни, а саме в 1913 р., до юрисдикції Меденицького суду входило багато сіл, які згадувалися у 1890 р., але було й ряд відмінностей, тому вважаємо за потрібне подати їх повний перелік: Більче, Добрівляни, Довге, Горуцько, Грушів, Йозефсберг, Кьонігсау, Криниця, Летня, Липиці, Липовець, Літиня, Меденичі, Опарі, Ріпчиці, Саски камеральні, Солонсько, Тинів, Угартсберг, Врудловичі⁹.

До керівного складу Меденицького повітового суду входили: Казимир Оборський – начальник суду, повітові судді: Зигмунт Владислав Петерх, Діонізій Рінявіш, Олександр Вінтуняк. Канцелярією суду керував Емільян Бушский, якому підпорядковувались канцеляристи: Ісаак Схуфер, Антоній Беднарський та Антоній Завадовський.

Жандармерію очолював Ян Ціхон, у підпорядкуванні якого були троє жандармів. Також джерела фіксують, що адвокатом в Меденичах був Натан Апфел, а нотаріусом – Казимир Бадовський¹⁰.

Меденицький повітовий суд як суд першої інстанції розглядав усі цивільні справи, за винятком тих, які належали до підсудності вищестоящих судів. Серед кримінальних справ їм були підсудні справи про проступки, зокрема, про неповагу до влади, державного герба, прапора, гімну. Повітові суди діяли у складі одноособового повітового судді або трьох колегіальних суддів (розглядали цивільні справи і справи про злочини, які не були підсудні судам присяжних). Кожний повітовий суд поділявся на цивільний і кримінальні відділи. Рішення суду в цивільних справах виконував ексекційний відділ¹¹.

Події Першої світової війни привели до розпаду Австро-Угорської імперії та проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Внаслідок утворення Української держави повітовий суд у Меденичах “мав чисто український характер”, тобто діловодство велося рідною мовою, судьями й адвокатами також були українці¹². Печатка Меденицького суду була з написом “Повітовий суд в Меденичах” і мала посередині герб – галицького лева. Громадський діяч Медениччини Юліан Середяк згадував: “Мені доводилось бачити деякі документи з того часу (ЗУНРу – авт.), писані по-українськи, з такою печаткою (галицьким левом – авт.)”.

З того часу також зберігся один документ про визначені податкові збірки та контингенти для мешканців Меденич та околиці. Про це йде мова в документі урядовців Української Національної Ради Дрогобиччини від 7 квітня 1919 р. Державному Секретаріатові ЗУНР такого змісту: “Одинокий судовий повіт Меденичі входить до складу Дрогобицького політичного повіту, який ще найбільше постачав харчів до Дрогобича і Борислава”¹³.

У результаті поразки ЗУНРу в польсько-українській війні (1918–1919) наші землі були окуповані Польщею. Політика окупаційного уряду зводилась до того, щоб збільшити присутність польського елемента на українських землях, які мали стати опорою для утвердження Польської держави. Для цього польським урядом було проведено

також зміни в адміністративно-територіальному поділі. Зокрема, в 1934 р. в Дрогобицькому повіту було створено сільські гміни, які стали новими адміністративними центрами для навколишніх сіл і позбавляли самоврядності села-громади з чисельною перевагою українського населення. За сприяння влади новостворені гміни очолювали поляки або представники інших національностей, які були до них лояльні. Такі адміністративні зміни зачепили й місцеве судочинство. Відповідно до цього нововведення, юрисдикція Меденицького суду поширювалася на Меденицьку (з селами: Довге, Йозефсберг, Кьонігсау, Меденичі, Летня, Опарі, Ріпчиці), Горуцьку (з селами: Білче, Горуцько, Криниця, Липиці, Раделичі, Саска Камеральна, Угартсберг) та частково Добрівлянську (з селами: Грушів, Літиня, Ролів, Гинів, Врудловичі) гміни¹⁴.

Отже, керівні посади майже у всіх галузях державного управління передавалися полякам. Така доля не оминула і Меденич. Особи польської національності фактично домінували в місцевих установах: суді, пошті, поліції, в'язниці, школі, але, не зважаючи на це, окремі представники української національності усе ж були присутні в державних структурах.

Учасники просвітницького руху Медениччини в своїх спогадах залишили згадки про українських суддів, адвокатів, нотаріусів, які, крім безпосередньої роботи, активно долучалися до культурно-просвітницького життя цієї частини Дрогобицького повіту. Зокрема, згадують про Василя Макара, який тривалий час був секретарем суду, суддів Меденицького суду – Юліана Менцінського (чесний та усіма шанований, заарештований більшовиками і вивезений в Сибір, де й помер), Раделицького, Савича та помічника нотаріуса Басараба.

Інтереси місцевих українців в Меденицькому суді відстоювали наші адвокати: Іван Мартиняк, колишній старшина УГА (перший українець, який відкрив у Меденичах адвокатську канцелярію, секретарем якої був Павло Викрикач з Ролева, що мав лише закінчену народну школу, але був надзвичайно обізнаним із судовими справами і активним учасником просвітницького руху), Іван Лазор та Євстахій Середяк. Згадують також Івана Волянина, помічника адвоката, та Михайла (Івана) Викрикача, службовця в адвокатській канцелярії¹⁵.

Щоб зупинити бурхливий національно-культурний розвиток українського народу в 20–30-х рр. ХХ ст., польська влада вдається до різного роду провокацій, які пов'язані із забороною діяльності “Просвіти”, навчальних сільськогосподарських курсів, фестивалів, вистав, зібрань тощо. Активну діяльність проявляла Організація Українських Націоналістів (ОУН). На підставі таких дій окупаційної влади наростає протистояння між сторонами, яке призводить до арештів та судових процесів над українцями.

В опублікованих матеріалах знаходимо низку повідомлень про тогочасні арешти та судові процеси. Так, мешканець села Горуцько (Гірське) Микола Дудич (04.05.1913 р.н.) був арештований у 1933 р. польською поліцією і засуджений в Меденичах 1934 р. на один рік ув'язнення, яке відбував у Дрогобицькій тюрмі “Бригідки” та концтаборі Береза Каргузька¹⁶.

Така ж доля спіткала представника просвітницького руху Медениччини Романа Шеховича, який згадував: “Мене посадили в Меденицьку в'язницю за протидержавну діяльність”¹⁷.

Юрій Середяк, пишучи про село Ріпчиці, зазначав: “За часів Польщі Ріпчиці були найбільшими “доставцями” націоналістичної молоді до меденицької тюрми”¹⁸.

Отже, в період польської окупації повітові суди, крім загальноприйнятих цивільних та кримінальних справ, розглядали значну кількість “політичних”, які, в основ-

ному, були пов'язані з культурно-просвітницьким рухом та національно-визвольною боротьбою українського населення.

1 вересня 1939 р. нападом Німеччини на Польщу розпочалася Друга світова війна. У результаті успішних дій німецької армії Польська держава перестала існувати. Територія нашого краю було зайнята німецькими військами, але відповідно до Договору про ненапад між Німеччиною та СРСР від 23 серпня 1939 р. і таємного протоколу (“Пакт Молотова-Рібентропа”) західноукраїнські землі переходили під юрисдикцію Радянського Союзу.

Юридичне оформлення статусу західноукраїнських земель як складової УРСР дало можливість уряду приступити до створення місцевих органів влади та проведення змін у територіально-адміністративному поділі приєднаних територій. Так, 10 січня 1940 р. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про адміністративний поділ Дрогобицької області і прийняло рішення про створення Меденицького району із центром у Меденичах¹⁹.

Після утворення Меденицького району в ньому було створено райком КП(б)У, який мав таку структуру: Бюро (загальний відділ), організаційно-інструкторський відділ (з 1949 р. – відділ партійних, профспілкових та комсомольських організацій), сектор партійної статистики, відділ пропаганди й агітації, сільськогосподарський відділ, військовий відділ, відділ по роботі серед жінок, відділ кадрів²⁰. Для забезпечення громадського порядку та безпеки діяли районні відділи міліції і НКВС. Продовжувала функціонувати й місцева в'язниця та суд.

Процес радянзації західноукраїнських земель не тривав довго, 22 червня 1941 р. Німеччина напала на СРСР, і незабаром значна територія України була окупована німецькою армією.

За період кінця 1939 – середини 1944 р. відомостей про функціонування суду та в'язниці в Меденичах на даний час не виявлено. Хоча, слід відзначити, що з 10 до 14 лютого 1940 р. органами НКВС в Західній Україні, в тому числі і в Меденицькому районі, були заарештовані, а згодом і виселені в східні райони СРСР сім'ї польських осадників та лісників. До цієї категорії належали колишні польські військові у відставці, які переселилися з Польщі в 20–30 рр. ХХ ст. у прикордонні з УРСР регіони, де отримали понад 600 тис. га землі.

Про стан виконання комплексу заходів із підготовки до проведення виселення осадників розглянуло Політбюро ЦК КП(б)У на засіданні 19 січня 1940 р., де ухвалено спеціальне рішення, у якому зазначалося, що, відповідно до постанови РНК СРСР, виселенню підлягають на загальних підставах не лише осадники польської національності, а й родини осадників та лісової сторожі – українці, які мали 3–4 морги землі (1 морг = 0,4 га) і “знаходились у воеводських списках осадників як такі, що користувалися всіма перевагами польської держави”²¹.

За національним складом значну більшість осадників становили поляки (83%), українців серед них налічувалося 9%, а білорусів – 8%²².

У результаті проведеної депортаційної акції з Меденицького району було виселено 76 сімей (411 осіб), зокрема, с. Летня – 6 сімей, 31 особа, с. Довге – 26 сімей, 145 осіб, с. Опари – 22 сім'ї, 121 особа, с. Меденичі – 15 сімей, 79 осіб, с. Більче – 1 сім'я, 4 особи, с. Добрівляни – 1 сім'я, 3 особи, с. Ріпчиці – 5 сімей, 23 особи²³.

Враховуючи, що арешти сімей осадників та лісників тривали декілька днів, ймовірно, до моменту виселення їх утримували в Меденицькій в'язниці. Хоча, як згадувала Марія Олійник (дівоче прізвище Куліш), сім'я якої також потрапила під висе-

лення: “В лютому місяці 1940 р. вночі до нашого будинку в Меденичах прийшли солдати НКВС, було їх четверо або п'ятеро, сказали, щоб ми збиралися. Взявши найнеобхідніші речі, сіли на воза, і нас під конвоєм відправили на залізничну станцію в Рихтичі, де вже стояли товарні вагони для перевезення людей в Сибір”²⁴.

В архіві Центру досліджень визвольного руху (м. Львів) зберігається документ, в якому зазначена інформація про одну з родин, що потрапила під виселення, а саме – Анкета репресованої сім'ї Куліш з с. Меденич. Документ написаний українською мовою і складається з шести пунктів, зокрема, прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, місце і дата арешту та вивезення, строк покарання, місце відбування покарання, дата звільнення. Дані, вказані в анкеті, повідомив Іван Куліш із с. Меденич Дрогобицького району. Варто зазначити, що документ був складений вже після відбуття покарання, очевидно, у 90-х роках ХХ ст.

Отже, до складу сім'ї Куліш входили: Олександр Миколайович Куліш (батько), 1904 р.н., Марія Юрківна Куліш (мама), 1905 р.н., Іван Олексійович Куліш (брат), 1909 р.н., Катерина Куліш (Микитин) (сестра), 1923 р.н., Анна Куліш (Мороз), 1925 р.н., Марія Куліш (Олійник), 1928 р.н., Розалія Куліш (Мороз), 1932 р.н. Сім'я була виселена у 1940 р. в с. Тулічапи Устьшимського району Омської області. Звільнена у 1945 р.²⁵.

Після звільнення території Дрогобищини від німецької окупації у другій половині 1944 р. відбувається поступове відновлення діяльності більшовицьких органів влади. Так, у Меденицькому районі вони розпочали роботу у вересні 1944 р.²⁶.

Відповідно до територіально-адміністративного поділу, Меденицький район формували такі селищна та сільські ради: Меденицька селищна рада, Більченська, Волощанська, Вороблевицька, Гірська, Городківська, Грушівська, Добровлянська, Довжанська, Кавська, Коросницька, Криницька, Летнянська, Липицька, Літинська, Опорівська, Раделицька, Рівненська, Ріпницька, Ролівська, Тинівська сільські ради²⁷.

На території Меденицького району поряд з партійними та виконавчими органами активно діяли карально-репресивні структури, а саме: НКВС, НКДБ, ВБ (“истребительные батальоны”), суд тощо.

На підставі джерел та свідчень мешканців вдалося встановити посади і прізвища окремих представників карально-репресивних органів Меденицького району, а саме: начальник РВ НКВС – Тарасенко (1944 р.)²⁸, слідчі РВ НКВС – Кротан (1949 р.)²⁹, Тамбовцев³⁰, начальник тюрми – Катаєв (1946 р.)³¹. У 50-х рр. оперуповноваженим КДБ був Столяров³², начальником КДБ – Волобуєв, начальником міліції – В'юсов, суддею – Горішний³³.

Повернення радянської влади на Медениччину відразу відчуло все населення. Карально-репресивні органи району розпочали тотальну боротьбу проти представників визвольного руху та їх симпатиків.

Як свідчать джерела, їхня активна фаза тривала з вересня 1944 до лютого 1945 р. Безпосереднє керівництво винищувальними батальйонами (ВБ), піхотними, кінними, моторизованими відділами Внутрішніх військ (ВВ) НКВС здійснював генерал Олександр Сабуров³⁴.

У документах зафіксовано, що вже 5 вересня 1944 р. розпочалися заходи щодо знищення загонів УПА в Меденицькому районі, внаслідок чого загинули 186 повстанців³⁵.

Значну увагу більшовицьке керівництво приділяло винищувальним батальйонам, які формувалися переважно з місцевих активістів, партійних та комсомольських дія-

чів. Знаючи місцевість, населення, більшовики активно залучали їх до боротьби проти повстанського руху. В Меденицькому районі винищувальний батальйон був сформований та діяв з початку окупації наших земель більшовиками. Станом на грудень 1944 р. його чисельність становила 138 бійців. Протягом цього часу ними було заарештовано 278 осіб, з них членів ОУН і УПА – 86 осіб. Убито 85 мешканців Медениччини³⁶.

Отже, тільки за перші місяці більшовицької окупації “стрибками” було заарештовано та відправлено до Меденицької в’язниці 278 осіб, а скільки таких було впродовж усієї “блокади” Меденицького краю, сьогодні сказати важко. Слідчі НКВС проводили допити заарештованих з метою з’ясування їхньої причетності до національно-визвольного руху, таких згодом відправляли до обласного управління НКВС до Дрогобича. Щодо інших категорій заарештованих осіб, слідчі дії проводилися на місці з подальшим прийняття рішень.

З цього періоду вдалося віднайти згадки про арешти та слідчі дії щодо затриманих осіб. Наприклад, під час облави (1944) органами НКВС був заарештований Микола Дудич, син Федора з с. Гірське. Перебував у Меденичах під слідством шість місяців, а потім був звільнений³⁷.

Цікаві спогади про цей період залишила Катерина Маняк з села Гірське, яка розповіла: “В кінці 1944 р. партизани організували збройний напад на штаб облавців, який розміщувався на третьому поверсі сільської школи. Штурм тривав декілька годин. В результаті нападу було вбито та поранено декількох солдатів НКВС. Зі сторони партизан був ранений у голову підпільник Паньків Іван. Пораненого завезли у село Липиці на лікування. При черговому рейді енкаведисти його знайшли і завезли у районну тюрму до містечка Меденичі. У тюрмі його допитували. Не витримавши тортур, він там і помер”³⁸.

Заходи по боротьбі з визвольним рухом викликали стурбованість у партійних органів Меденицького району, зокрема щодо ефективної діяльності “стрибків”, тому 14 листопада 1944 р. з’явилася постанова Меденицького РК КП(б)У “Про хід боротьби з бандерівськими бандами в районі”, в якій зазначалося, що політично-виховна робота серед 300 бійців ВБ проводиться слабко, “внаслідок чого дисципліна серед бійців знаходиться на низькому рівні, а проведені операції по боротьбі з бандами були недостатні”. З огляду на це, Меденицький райком зобов’язав начальника РВ НКВС Тарасенка дисциплінувати батальйон “з таким розрахунком, щоб та положена кількість бійців находилася повсякденно на безпосередній роботі по завданням в боротьбі проти банд, а не бовталася без діла по Меденичах”³⁹.

Виконуючи вищезазначену постанову партійного керівництва Медениччини, начальник РВ НКВС Тарасенко провів реорганізацію місцевих “стрибків”, зменшив їх чисельність з 300 до 138, залишивши в рядах винищувального батальйону відданих партії та карально-репресивній системі бійців, чим підвищив їхню боєздатність.

Закінчення Другої світової війни та утвердження радянської влади на західноукраїнських землях не припинило боротьбу між більшовиками та національно-визвольним рухом. Навпаки, протистояння набирало нових обертів, що було пов’язано з репресіями, які застосувала влада проти українців, зокрема, виселенням у Сибір, насильною колективізацією, знищенням УГКЦ, підтримкою визвольного руху тощо.

Не минули ці процеси і Медениччину. Оскільки джерела фіксують значну кількість таких фактів, то окремі з них варто навести. Так, восени 1945 р. була заарештована зв’язкова УПА Тетяна Сусленко із Гірського, про арешт і події, пов’язані з цим, згадувала так: “Сотник УПА Кахнич Іван разом зі своєю жінкою Катериною і доч-

кою Оксаною часто переховувались у нашій хаті. Одного разу, це було восени 1945 р., хтось доніс облавцям, що вони у нас. Коли облавці наблизилися до нашої хати, Іван почув їх ходу. Він обережно оглянув, що діється навколо хати, оцінив ситуацію і через дах утік. Коли облавці зайшли в хату то застали мене з Катериною і нас заарештували, завезли в Меденичі у тюрму, яка розташовувалася за школою. Там нас допитували. Мене дуже били палицями, пхали під нігті голки, затискали пальці дверима. Я з важким боєм ці допити витримувала і нічого їм не сказала. Тоді привезли до мене на побачення Анну Яремову. Вона, за їхньою просьбою, була до мене дуже жалісна, і просила мене: “Таню, признайся, вони і така про все знають, тобі нічого не буде і більше не будуть тебе бити. Дивись, я їм все розказала і мені нічого не робили”. Я все одно мовчала. В тюрмі годували нас дуже погано. Моя сестра Катерина, яка в цей час була підлітком, приносила мені їсти. Одного разу, коли вона принесла мені їсти, її не впустили до мене, бо я була сильно побита і закривалена. Вона знала, у якій камері я сиджу, і підійшла під вікно. Я через решітку показую свої руки в крові, якими майже не володіла. Її помітив один із охоронців тюрми і з автомата почав стріляти у неї. Кулі посипалися біля неї, але чудом не попали. Вона впала і відповзла недалеко та заховалася між дітей, які у цей час виходили зі школи. Так разом з дітьми вона вийшла на вулицю і залишилась живою”.

Також Тетяна Сусленко розповіла про ще один героїчний вчинок однієї зі станичних села Меденич на ім'я Ірина. Працювала вона у військкоматі і володіла важливою інформацією, яку передавала зв'язковим. Випадково через трохи привідкриті двері Ірина почула телефонну розмову голови сільської ради з Гірського, який доповідав, що в Гірському є криївка, розташована під старою хатою Кизлівських, де переховуються партизани. Ірина таємно вийшла із військкомату, взяла коня і сама приїхала в село, де знайшла місцевого підпільника Дмитра Павлішака і про все йому розповіла. Він знав, де розміщена криївка, і попередив партизан. Вони негайно покинули цю криївку. Ірину, коли вона поверталася до Меденич, облавці схопили і арештували. У Меденичах її тяжко катували, а потім засудили⁴⁰.

На жаль, в історії визвольних змагань також траплялися випадки співпраці колишніх підпільників з органами НКВС. Про таку прикру ситуацію розповів Іван Косів: “Один з бандерівців Кахнич Василь (з міста Бучач), псевдо “Кость”, став співпрацювати з енкаведистами. У травні 1946 р., він привів облавців до місця розташування криївки, в якій розміщувався штаб. У цей час в схроні було троє партизан: сотник Іван Федорович Кахнич та брати Яків і Василь Мартинціви-“Горобчики”. Першим із криївки вийшов Василь Мартинців. Він зразу почав обстрілювати лежачих в засаді ворогів із автомата. Відстрілюючись, забіг недалеко у жито, але смертельна куля його наздогнала. Другим з криївки вийшов Яків Мартинців, який був убитий відразу ж. Сотник Іван Кахнич, знаючи свою подальшу долю, вистрелив з карабіна собі в підборіддя. Облавці витягли Івана зі схрону ще живим, прив'язали за ноги до підводу і так тягли по дорозі до Меденич. На півдорозі він помер. Під час облоги схрону облавці недорахувалися декількох солдат, яких вбив Василь Мартинців. Роздягнувши догола обох Мартинців енкаведисти кинули їх тіла на підводу і відвезли в Меденичі. В цей час під арештом у тюрмі знаходився батько сотника – Федір Кахнич. Начальник тюрми Катаєв привів Федора Кахнича для впізнання вбитих партизан. Федір Кахнич пізніше розповідав, що тіло сина Івана було понівечене до невпізнання”⁴¹.

Українці зазнали репресій тільки за те, що були національно-свідомими, активними учасниками просвітницького та національно-визвольного рухів тощо. Наприклад,

1945 р. уперше була заарештована зв'язкова ОУН Анна Галушка, 1928 р.н., яка перебувала під слідством 2–3 дні в Меденицькій в'язниці. Слідчими були Катаєв та Тамбовцев. Удруге її було заарештовано у травні 1947 р. Під слідством перебувала (сиділи в пивниці в'язниці) з іншими членами ОУН, а саме: Палагією Білою, Анною Козак, Степанією Лепкою, Палагією Дмитришин, Степанією Савшак. Після закінчення слідства в Стрию відбувся суд, всім дали по 10 років заслання⁴²; 24 січня 1946 р. стрибками була заарештована Анна Якимів, 1928 р.н. – член ОУН. Слідчі дії тривали два тижні і проходили в Меденичах, заарештованих тримали на другому поверсі в'язниці. По справі проходили також Катерина Матольська, Катерина та Палагія Біла. Суд відбувся у Дрогобичі на Стрийській, всім арештантам дали 10 років заслання⁴³; 8 липня 1947 р. був арештований Федір Карпин, син Миколи (народився 1928 р. в селі Більче Меденицького району). Під слідством перебував в селищі Меденичі. Військовим трибуналом 73 стрілецького корпусу ПрикВО згідно зі статтями 54-1⁶ і 54-II отримав 10 років ув'язнення і 5 років позбавлення у правах. Ув'язнення відбував у с. Івдель Свердловської області, м. Воркута, м. Караганда, м. Чита, Мордовській АРСР, Кемеровській області⁴⁴.

15 вересня 1947 року в с. Більче органами НКВС була заарештована Марія Мошовська, донька Семена (народилася 08.08.1928 р. в с. Більче, Меденицького району). Під слідством перебувала в тюрмах Меденич і Дрогобича. Засуджена військовим трибуналом 28 листопада 1947 р. за статтею 20-54-1^а на 10 років ув'язнення і позбавлення прав на 5 років. Ув'язнення відбувала в Комі СРСР.

1947 р. була заарештована Марія Кахнич, яка розповідала: “Трапилось це в Івануєвих, у вуйка Василя під час облави. Заарештували мене з вуйковою дочкою Анною і Шустаковими дівчатами. Завезли нас у Меденичі. Декілька днів допитували, а потім перевели в Дрогобицьку тюрму. Судили разом. Для свідчення привезли Лучечка Михайла, Підлужну Анну, що була пізніше віддана за Дудича Івана, Кахнича Василя “Костя”, Ковалю Миколу і Ковалю Михайла. Проти мене свідчили Анна Підлужна і Михайло Лучечко. Мені присудили 10 років за допомогу партизанам. Свідків перед судом підготовлювали, щоб знали, як говорити”⁴⁵.

Василь Паньків, син Івана був заарештований 5 листопада 1949 р. органами Меденицького НКВС. Під слідством перебував у тюрмах Меденич і Дрогобича. Засуджений особливим відділом за статтею 20-54-1^а на 10 років. Ув'язнення відбував у Казахстані в м. Менгір, згодом перевели у закриту тюрма Соль-Ілецька Іркутської області. Про перебування в Меденицькій тюрмі пан Василь згадував: “У Меденичах у мене був слідчий Кротан, як про нього згадаю, то і сьогодні ноги трясуться”⁴⁶.

Про методи вербування та спонукання до співпраці з карально-репресивними органами поділився Антін Герасимів, який в 1950 р. працював водієм у конторі філіалу № 2 “Укргазу” в с. Опарі Меденицького району: “Викликає мене якимось оперуповноважений Меденицького КГБ Столяров. Почав випитувати про моїх знайомих, про те, куди я їжджу. Я почав розказувати все, як є, але, мабуть, не те, що б йому хотілось, бо він раптом вхопив мене за волосся і вдарив головою об стіл. “Будеш говорити?” – закричав. Я вирвався, залишивши в його руці жмут волосся. “Мені нема до чого признаватись”, – кажу. Тоді він побачив, що таким методом він зі мною нічого не вдіє і почав по-іншому. Мовляв, КГБ мене більше не буде чіпати, якщо я дам згоду працювати на них. Я відповів, що не можу цього зробити, бо не хочу на вербі висіти. “А хто тебе має повісити?” – питає мене. Я сказав, що не знаю, хто людей вішає, але вішають. Тоді він мене відпусти, але забрав паспорт і водійські права. Через декілька місяців (березень–квітень 1950 р. – авт.) передають мені, що дзвонив Столяров і наказував

з'явитись до нього. Я пішов в Меденицький КГБ, де мене відразу заарештували. Після арешту тиждень тримали в КПЗ, потім перевели в Дрогобицьку режимну тюрму, а звідси уже до Львова, у пересильну тюрму"⁴⁷.

На підставі вищевикладених фактів можна простежити, які методи застосовували окупанти проти українців, однозначно їх складовою були побиття, насильство, припинення людської гідності, підступність, провокації, залякування тощо.

Іншим спецзасобом у боротьбі проти українського населення та визвольного руху стало поширення венеричних й інших недуг. У всіх західних областях України, де квартирували більшовицькі військові частини, вони перетворилися на розсадник вензахворювань, яких до цього часу в регіоні майже не було. Цю практику вони застосовували і у в'язницях. Наприклад, у селі Держів Миколаївського району 22 травня 1946 р. повстанці ввіймали венерично хворого енкаведиста-розвідника, який зізнався, що мав постійне завдання заражувати у в'язницях заарештованих дівчат. Він "діяв" у тюрмах райцентрів Рудки, Комарно, Мединичі, Пустомити, Щирець і Миколаїв"⁴⁸.

Перебування в ув'язненні зазвичай супроводжувалось активними методами допитів, які не всі могли витримати. Значна частина заарештованих намагалися при першій нагоді здійснити втечу з в'язниці чи із слідчого ізолятора. Наприклад, у РВ МДБ Меденицького району тільки у листопаді 1947 р. (11–12 і 24 листопада 1947 р.) було дві втечі"⁴⁹.

У післявоєнний період керівництвом НКВС створювались спецгрупи для виявлення прихильників та учасників національно-визвольної боротьби. Про діяльність однієї з таких спецгруп НКВС на Медениччині дізнаємось з повідомлення від 17 січня 1946 р. секретаря Дрогобицького обкому КП(б)У С. Олексинка секретареві ЦК КП(б)У М. Хрущову "Про діяльність спецгруп НКВС під виглядом боївок СБ ОУН". У повідомленні, зокрема, зазначалося: "У грудні 1945 р. у Меденицький район була направлена спецгрупа УНКВС на чолі з начальником ВББ майором Самусем.

Встановлено, що в Меденицькому РВ НКВС працює інформатор СБ Меденицького району по імені Марійка. Виявлено, що "Марійка" є громадянкою М. Куліш – діловодом РайРАЦСу.

21 грудня вдень три учасники спецгрупи на підводі під'їхали до приміщення Меденицького РайРАЦСу [...]. Забрали її з собою, завезли у заделегіть підготовлену криївку і звинуватили в співробітництві з НКВС, яке вона заперечила і зазначила, що чесно працює на ОУН та виконує всі вказівки Проводу.

Зафіксувавши всі покази Марії Куліш, спецгрупа під виглядом СБ в ніч на 22 грудня лісом повезла її на Медениччі. Під час руху було інсценовано "напад" на боївку СБ і захоплення групою військовослужбовців Куліш Марію, яка була доставлена в УНКВС, де на допиті повністю була викрита як активна огнівка [...].

Всього за час проведення агентурно-оперативної комбінації по Меденицькому районі затримано 92 особи, активних учасників підпілля і викрито та ліквідовано більше 20 криївок і складів"⁵⁰.

Боротьба проти визвольного руху продовжувалася і в наступні роки (зокрема в 1949 р.). Станом на 30 грудня 1949 р. в Меденицькому районі було ліквідовано 18 повстанців, з них: убито – 14, захоплено – 4; заарештовано – 41 особу, виселено 43 сім'ї (149 осіб)⁵¹.

З метою створення "прірви" між національним підпіллям та населенням карально-репресивні органи продовжували використовувати перевірений метод – депортацію.

Найбільш масштабна депортація населення із західних областей України відбулася у жовтні 1947 р. Вона увійшла в історію під кодовою назвою “операція “Захід””. Організатори акції були переконані, що її проведення буде мати позитивні наслідки, а саме: “Виселення сімей оунівців та бандитів, як показав досвід, стало вельми ефективним засобом боротьби з оунівським підпіллям та бандитизмом, значною мірою сприяло розкладанню підпілля та банд, викликало явку з повинною, ускладнювало оунівським керманічам вербовку нових членів ОУН та бандитів, штовхало тих, хто з’явився з повинною, на активну боротьбу з бандами, скорочувало базу пособників, оскільки місцеве населення, боячись такої репресії як виселення сімей, відмовлялось надавати бандитам матеріальну допомогу”⁵².

У результаті проведення операції “Захід” з Меденицького району було депортовано 102 сім’ї загальною чисельністю 395 осіб⁵³.

Велику увагу окупаційна влада приділяла колективізації. Такою політикою вона хотіла розв’язати низку питань. По-перше, знищити господаря-індивідуальника, по-друге, позбавити визвольний рух продовольчої бази. Проте бойкотування цих процесів місцевим населенням давало можливість окупантам застосовувати репресії, які мали посягти страх серед українців.

Майже у всіх населених пунктах влада визначила заможні родини, які називали “куркульськими”, і вони були першими, хто підпадав під арешти з подальшим засудженням та депортацією у східні райони Радянського Союзу. Наприклад, у Меденицькому районі “куркульськими” було визнано 99 родин (401 особа). Станом на 20 квітня 1949 р., з них було засуджено 42 родини, переховувалися 15 родин (64 особи). Дальше продовжували господарювати і ще не були заарештовані 42 родини (171 особа)⁵⁴.

Репресії та переслідування дали можливість окупаційній владі поступово збільшити кількість колгоспів. Праця у колективних господарствах була важкою та фактично безправною для її членів. Нова соціальна група – “селянин-когоспник” – опинилася в умовах повної правової незахищеності. Колгоспники не мали паспортів, несли позасудове покарання за невиконання норм виробітку трудоднів. Колгоспне селянство піддавалося і жорсткій системі економічного визиску через необґрунтовано високі податки, відсутність гарантованої оплати, особливо у грошовій формі. Лише в Меденицькому районі Дрогобицької області у 1949 р. за невиконання сільгосподатку були засуджені з конфіскацією майна 22 сім’ї селян, які не змогли сплатити податок на суму 121 095 карбованців⁵⁵.

Щоб провести повну радянізацію західноукраїнських земель більшовицька влада розпочала наступ на останній форпост українства – Греко-католицьку церкву. Було передбачено низку заходів: підпорядкування УГКЦ РПЦ, а фактично владі, “добровільний” перехід священників у російську церкву, репресії, арешти, заслання для тих священників, які залишились вірними своїй Церкві тощо. Знищення церковної ієрархії мало забезпечити припинення спротиву більшовицькій окупації краю та заведення тих порядків, що існували в інших частинах Радянського Союзу.

Протягом 1944–1946 рр. велика частина священників УГКЦ була заарештована та заслана в Сибір. Стосувалося це і священників Медениччини. Так, о. Андрій Крутько (с. Добрівляни) арештований в 1945 р., о. Карло Сальо (с. Летня) – 1946 р., о. Онуфрій Богонос (с. Тинів) – 1946 р., о. Стефан Федусь (сmt Меденичі, с. Опори) – 1946 р., о. Олександр Новосільський (с. Ріпчиці) – 1946 р.⁵⁶, о. Йосип Богонос (с. Вороблевичі) – 1946 р.⁵⁷, о. Олексій Дацишин (с. Ролів) – 23.07.1945 р. за ст. 54-1 “а” КК УРСР⁵⁸ та ін.

Карально-репресивні органи Медениччини припинили своє існування з моменту ліквідації Меденицького району у вересні 1959 р. Територія Меденицького району була включена до складу Дрогобицького району.

Отже, протягом другої половини ХІХ – першої половини ХХ ст. на території Медениччини функціонували структури правопорядку та судово-в'язничної системи. Їхні функції полягали у забезпеченні порядку на підвідомчій території та покарання за вчинені правопорушення та злочини. У період Австро-Угорщини та ЗУНРу повітові суди розглядали справи, що стосувалися цивільних і кримінальних справ, які були у їх віданні. Як правило, покарання за такі правопорушення були мінімальними і їх відбували в місцевій в'язниці.

У час існування польської окупації, поряд з цивільними та кримінальними, була значна частина так званих “політичних” справ, пов’язаних з культурно-просвітницьким рухом та національно-визвольною боротьбою українського населення.

Найтрагічніший період в історії Медениччини припадає на 1939–1950-ті рр. Мешканці Меденич та навколишніх сіл свідчать, що в комплексі будівель сучасної Меденицької районної лікарні № 1 розташовувалися: корпус № 1 – суд, корпус № 2 – в'язниця, корпус № 3 (не зберігся) – РВ НКВС з камерами допиту.

Діяльність органів НКВС-НКДБ спричинила великі жертви серед українського населення, складовою яких були репресії, переслідування, терор, вбивства, депортація. Місцева в'язниця в основному відіграла роль слідчої, суть якої полягала в тимчасовому утриманні заарештованих під час слідства. Загалом тисячі людей зазнали репресій та були депортовані у віддалені райони Радянського Союзу.

¹ Інкін В. Сільське суспільство Галицького Прикарпаття у ХVІ–ХVІІІ століттях: історичний нарис. Серія: Монографія № 2 / В. Інкін. – Львів, 2004. – С. 283.

² Середяк Ю. Меденичі і Меденицький район / Ю. Середяк // Дрогобиччина – земля Івана Франка: Зб. геогр., іст. і етнограф. матеріалів / [головний ред. колеґії Л. Луців]. – Т. І. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1973. – С. 313.

³ Кульчицький В. Система судових органів Галичини у складі Австро-Угорщини / В. Кульчицький, І. Бойко // Право України. – 2001. – № 11. – С. 138.

⁴ Мельник І. Угорський шлях / І. Мельник // Незалежний культурологічний часопис “І”. – № 36 (Галичина – країна міст). – лютий, 2005. – С. 382.

⁵ Мацюк О. Замки і фортеці Західної України. Історичні мандри / О. Мацюк. – Львів, 2005. – С. 64.

⁶ Skorowidz dobr tabularnych w Galicyi z wielkiem ks. Krakowskiem. – Lwow, 1890. – S. 12, 42, 44, 66, 78, 94, 98, 106, 108, 122, 144, 168, 172, 190, 218, 220, 238.

⁷ Пастух Р. Дрогобиччина: свідки епох. Енциклопедична книга-альбом. – Книга 1 / Р. Пастух, П. Сов'як, І. Шимко. – Дрогобич: Коло, 2012. – С. 276–277; Середяк Ю. Меденичі і Меденицький район... – С. 315.

⁸ Пастух Р. Дрогобиччина... – С. 278.

⁹ Kalendarz Tygodnika Drohobyckiego oraz Szematyzm I Skorowidz na rok 1913. – Drohobycz, 1913. – S. 47–53, 55, 57–58, 60, 62.

¹⁰ Там же. – S. 53–54.

¹¹ Кульчицький В. Державний лад і право Галичини (в другій половині ХІХ ст. – на початку ХХ ст.). – Львів, 1965. – С. 48–49.

¹² Середяк Ю. Меденичі і Меденицький район... – С. 315.

¹³ Там же. – С. 315.

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 lipca 1934 r. o podziale powiatu drohobyckiego w województwie lwowskiem na gminy wiejskie. Dz.U. 1934 nr 64 poz. 542; Фур І.

Українська католицька (греко-католицька) церква в Дрогобицькому повіті в 1938–1939 році / І. Фур // Дрогобиччина – земля Івана Франка: Зб. геогр., іст. і етнограф. матеріалів. – Т. III. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1986. – С. 450–451.

¹⁵ Середяк Ю. Медичні і Медичницький район... – С. 315–316; Скочиляс І. Медичні / І. Скочиляс // Дрогобиччина – земля Івана Франка: Зб. геогр., іст. і етнограф. матеріалів / [головний ред. колегії Л. Луців]. – Т. I. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1973. – С. 311; Шехович Р. Медичні / Р. Шехович // Там само. – С. 312.

¹⁶ Величко Л. Спогади про земне пекло-2 / Л. Величко // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/zlocini-nkvd/spogadiprozemnepeklo-2pidgotuvavvelickoley>

¹⁷ Шехович Р. Медичні... – С. 312.

¹⁸ Середяк Ю. Ріпчиці / Ю. Середяк // Дрогобиччина – земля Івана Франка: Зб. геогр., іст. і етнограф. матеріалів / [головний ред. колегії Л. Луців]. – Т. I. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1973 – С. 370–371.

¹⁹ <http://www.history.org.ua/?hrono&inyear=1940>

²⁰ http://www.archives.gov.ua/Publicat/References/Party_funds_p.pdf

²¹ Білас І. Г. Репресивно-каральна система в Україні. 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз: у 2 т. – К.: Либідь – Військо України, 1994. – Т. 2. – С. 138, 153–154; Андрусів О. Участь органів Народного комісаріату внутрішніх справ та робітничо-селянської поліції у депортаційно-репресивних процесах у перший період радянзації Західної України: історико-правовий аспект // Право і суспільство. – Науковий журнал. – 2015. – травень. – С. 4–5.

²² Гурьянов А. Э. Масштабы депортации населения в глубь СССР в мае–июне 1941 г. / А. Э. Гурьянов // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.memo.ru/history/Polacy/g_2.htm.

²³ Архів Управління інформаційних технологій Головного управління МВС України у Львівській області (АУІТ ГУ МВСУЛО). – Ф. 110. – Оп. 1. – Спр. 102. – Арк. 1–13; Депортації. Західні Землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. У трьох томах. Т. 1. – Львів, 1999. – С. 72–79; Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область. Книга перша. – Львів: Астролябія, 2009. – С. 63; Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. – Львів: Астролябія, 2014. – С. 20.

²⁴ Спогади Олійник Марії Олексіївни, жительки смт. Медичні Дрогобицького району Львівської обл. (Записав Володимир Ханас 17.12.2016 р. в смт. Медичні) // Приватний архів Володимира Ханаса у с. Верхні Гаї.

²⁵ Архів Центру досліджень визвольного руху (АЦДВР). – Ф. 11. – Т. 11.

²⁶ http://www.archives.gov.ua/Publicat/References/Party_funds_p.pdf

²⁷ Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 р. – 1-е вид. – Київ: Українське видавництво політичної літератури, 1947 р. – С. 141–142.

²⁸ Державний архів Львівської області (ДАЛО). – Ф. 5001. – Оп. 2. – Спр. 125. – Арк. 41; Галів М. Створення та діяльність винищувальних батальйонів у Дрогобицькій області (1944–1948) / М. Галів, В. Ільницький // Український визвольний рух. – Львів: Центр досліджень визвольного руху, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2009. – Збірник 13. – С. 215.

²⁹ <http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/zlocini-nkvd/spogadiprozemnepeklo-2pidgotuvavvelickoley>.

³⁰ Спогади Галушки Анни Василівни, жительки с. Літиня Дрогобицького району Львівської обл. (Записав Володимир Ханас 17.12.2016 р. в с. Літиня) // Приватний архів Володимира Ханаса у с. Верхні Гаї.

³¹ Спогади Косіва Івана Миколайовича, жителя с. Гірське Миколаївського району Львівської обл. (Записав Л. Петришин 2001 р. в с. Гірське). [Електронний ресурс] / Л. Петришин. – Режим доступу: <http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/spogadi-ocovidciv/kahnic-ivan/vizvolnijruhuseligirskomugorucko>.

³² Літопис нескореної України: Документи, матеріали, спогади. Книга І. (Підготували Я. Лялька, П. Максимук, І. Патер та ін.). – Львів: Просвіта, 1993. – С. 446.

³³ Спогади Сьорак Мирона Миколайовича, жителя смт. Меденичі Дрогобицького району Львівської обл. (Записала Люба Кішко 25.12. 2016 р. в смт. Меденичі) // Приватний архів Володимира Ханаса у с. Верхні Гаї.

³⁴ Гаврилюк М. Збройна боротьба УПА на теренах Дрогобиччини / М. Гаврилюк // Дрогобиччина – земля Івана Франка. – Т. IV. – Дрогобич: Видавнича фірма “Відродження”, 1997. – С. 426; Мірчук П. Українська повстанська армія. 1942–1952 / П. Мірчук. – Документи і матеріали. – Львів, 1991. – С. 92; Середяк Ю. Меденичі і Меденицький район... – С. 318; Шанковський Л. Українська повстанча армія / Л. Шанковський // Історія українського війська (1917–1995). Упорядник Я. Дашкевич. – Львів: Світ, 1996. – С. 597.

³⁵ Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГОУ). – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 926. – Арк. 78; “Особые папки” Сталіна і Молотова про національно-визвольну боротьбу в Західній Україні у 1944–1948 рр. / Упоряд. Ярослав Дашкевич; Василь Кук. – Львів: ЛА “Піраміда”, 2010. – С. 16.

³⁶ ДАЛО. – Ф. 5001. – Оп. 6. – Спр. 47. – Арк. 1; Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область. Книга друга... – С. 28; Галів М. Створення та діяльність винищувальних батальйонів у Дрогобицькій області (1944–1948)... – С. 204.

³⁷ <http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/spogadi-ocevidciv/kahnic-ivan/vizvolnijruhuseligirskomugorucko>.

³⁸ Спогади Маняк (Дудич) Катерини Петрівни, жительки с. Гірське Миколаївського району Львівської обл. (Записав І. Кахнич 4.01.2008 р. в с. Гірське). [Електронний ресурс] / Л. Петришин. – Режим доступу: <http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/spogadi-ocevidciv/kahnic-ivan/vizvolnijruhuseligirskomugorucko>.

³⁹ ДАЛО. – Ф. 5001. – Оп. 2. – Спр. 125. – Арк. 41; Галів М. Створення та діяльність винищувальних батальйонів у Дрогобицькій області (1944–1948) ... – С. 215.

⁴⁰ Спогади Сусленко-Марків Тетяни Олексіївни, жительки Голованіський район Кіровоградській обл. (Записав І. Кахнич 27.03.2008 р. в с. Гірське). [Електронний ресурс] / Л. Петришин. – Режим доступу: <http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/spogadi-ocevidciv/kahnic-ivan/vizvolnijruhuseligirskomugorucko>.

⁴¹ Спогади Косіва Івана Миколайовича, жителя с. Гірське Миколаївського району Львівської обл. (Записав Л. Петришин 2001 р. в с. Гірське). [Електронний ресурс] / Л. Петришин. – Режим доступу: <http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/spogadi-ocevidciv/kahnic-ivan/vizvolnijruhuseligirskomugorucko>.

⁴² Спогади Галушки Анни Василівни, жительки с. Літиня Дрогобицького району Львівської обл. (Записав Володимир Ханас 17.12.2016 р. в с. Літиня) // Приватний архів Володимира Ханаса у с. Верхні Гаї.

⁴³ Спогади Якимів Анни Іванівни, жительки с. Літиня Дрогобицького району Львівської обл. (Записав Володимир Ханас 17.12.2016 р. в с. Літиня) // Приватний архів Володимира Ханаса у с. Верхні Гаї.

⁴⁴ <http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/zlocini-nkvd/spogadiprozemnepeklopidgotuvavvelickolev>

⁴⁵ Спогади Тхоровської-Кахнич Марії Петрівни, жительки смт Красне Буського району Львівської обл. (Записав І. Кахнич 14.01.2008 р. в с. Гірське). [Електронний ресурс] / Л. Петришин. – Режим доступу: <http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/spogadi-ocevidciv/kahnic-ivan/vizvolnijruhuseligirskomugorucko>.

⁴⁶ <http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/spogadi-ocevidciv/kahnic-ivan/vizvolnijruhuseligirskomugorucko>.

⁴⁷ Літопис нескореної України: Документи, матеріали, спогади. Книга І... – С. 446.

⁴⁸ УГВР в світлі постанов Великого Збору та інших документів з діяльності 1944–1951 рр. – [Б. м.]: Вид-во. Закордонних частин ОУН, 1956. – С. 198–199.

⁴⁹ Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі – ГДА СБУ). – Ф. 71. – Оп. 10. – Спр. 19. – Арк. 50; Ільницький В. Карпатський край ОУН в українському визвольному русі (1945–1954): монографія / В. Ільницький; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. – Дрогобич: Посвіт, 2016. – С. 441.

⁵⁰ ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 2975. – Арк. 38–43.

⁵¹ ДАЛО. – Ф. 5001. – Оп. 10. – Спр. 183. – Арк. 118; Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область. Книга друга... – С. 60.

⁵² ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 103 (1954). – Спр. 2. – Арк. 2; Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область. Книга друга... – С. 128.

⁵³ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 37 (1960). – Спр. 1. – Арк. 61–62; Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область. Книга друга... – С. 135.

⁵⁴ ДАЛО. – Ф. Р. – 2022. – Оп. 2. – Спр. 91. – Арк. 8; Літопис нескореної України: Документи, матеріали, спогади. Книга I... – С. 299.

⁵⁵ Когут П. В. Колективізація в західноукраїнському селі / П. В. Когут. – Львів: ЛФ УАДУ-Логос, 2000. – С. 37; Попп Р. Формування соціальної структури населення Дрогобицької області (середина 40-х – 50-ті рр. ХХ ст.) / Р. Попп // Проблеми гуманітарних наук: Наукові записки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / Ред. кол. Т. Біленко (головний редактор), Р. Попп, С. Макарчук та ін. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2010. – Випуск двадцять шостий. Історія. – С. 149.

⁵⁶ Шематизм Самбірсько-Дрогобицької Єпархії Української греко-католицької церкви. – Дрогобич: Коло, 2014. – С. 257, 259, 264, 266, 270, 272.

⁵⁷ Там же. – С. 231; Шематизм Самбірсько-Дрогобицької Єпархії УГКЦ на рік божий 1998. – Львів: Свічадо, 1998. – С. 50.

⁵⁸ Ліквідація УГКЦ (1939–1946). Документи радянських органів державної безпеки. – К.: ПП Сергійчик М.І., 2006. – Т. II. – С. 220.

Володимир Ханас.

До історії структур правопорядку та судово-в'язничної системи на Медениччині у другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст.

У статті на основі джерел, спогадів безпосередніх учасників національно-визвольного руху зроблено першу спробу систематизувати діяльність структур правопорядку та судово-в'язничної системи на Медениччині в другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст.

Volodymyr Khanas.

To the history of law enforcement agencies and judicial and prison system in Medenyhchyna in the second half. of XIX and the first half of the twentieth centuries.

On the basis of sources, memories of direct participants in the national liberation movement the first attempt to organize the activities of law enforcement agencies and judicial and prison systems in Medenyhchyna in the second half. of the XIX and the first half of the twentieth centuries was made.